

Тетяна Добко

доктор наук із соціальних комунікацій,
провідний науковий співробітник
відділу науково-освітніх інформаційних ресурсів
Державної науково-педагогічної бібліотеки
України імені В. О. Сухомлинського
Київ, Україна;
e-mail: dobko@bigmir.net,
ORCID ID: 0000-0002-5993-7856

Лариса Пономаренко

кандидат наук із соціальних комунікацій,
в.о. завідувача відділу науково-освітніх
інформаційних ресурсів
Державної науково-педагогічної бібліотеки
України імені В. О. Сухомлинського
Київ, Україна;
e-mail: larisa_dnpb@ukr.net
ORCID ID: 0000-0002-4388-274X

НАЦІОНАЛЬНА БІБЛІОГРАФІЯ УКРАЇНИ: ЗДОБУТКИ, ПРОБЛЕМИ, ПЕРСПЕКТИВИ

У статті висвітлено діяльність національних та провідних галузевих бібліотек у напрямі розвитку ретроспективної національної бібліографії України. Методологічною основою дослідження є загальнонаукові й спеціальні методи пізнання. Застосовувався джерелознавчий пошук та аналіз основних публікацій. При вивченні досліджуваної проблеми як цілісного об'єкта використано системний підхід. Наукова новизна дослідження полягає у тому, що в ньому комплексно досліджено реалізацію створення Українського бібліотечного репертуару, здійснено аналіз основних показників, визначено внесок окремих бібліографів і установ. Встановлено, що у 1990-ті – 2000-ні роки надавалося великого значення осмисленню та визначенню методико-теоретичних засад формування національної системи рукописної, архівної і книжкової україніки, бібліографічна діяльність і бібліографування документів бібліотек були визначальними складовими цієї системи. Створення Українського бібліографічного репертуару тісно пов'язане з діяльністю Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського та Львівської національної наукової бібліотеки України імені В. Стефаника. Педагогічний сегмент інформаційних ресурсів широко представлений у ретроспективній бібліографії ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського, де відображено різні типи й види рідкісних видань, розкрито зміст педагогічних часописів, навчальних видань. Схарактеризовано низку галузевих показників (каталогів), якими відзначається діяльність Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського у напрямі створення ретроспективної національної бібліографії. Наголошено, що результати діяльності ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського у напрямі галузевої україніки сприяли

популяризації ресурсів бібліотеки та здійсненню науково-інформаційного забезпечення потреб освітян.

Ключові слова: національна бібліографія України; ретроспективна національна бібліографія; Український бібліографічний репертуар; українське книгознавство; ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського; Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського; галузеві покажчики.

Вступ. Національна бібліографія (НБ) є важливою системою орієнтації в національних інформаційних ресурсах. Відомо, що її завданням є ретроспективний та поточний облік національної продукції. Ретроспективна НБ виконує функцію довгочасного зберігання інформації про документи, універсального підсумовування знань, закарбованих у документах, є свідченням культурного розвитку країни, сприяє вивченню історико-культурного спадку, слугує розвитку національної культури та її взаємозв'язків зі світовою культурою.

Поняття «національна бібліографія» з'явилося в літературі в середині XIX-го століття. У той час під цим терміном переважно розумілися національні покажчики книг. Рекомендації, які стали результатом конференції ЮНЕСКО 1950 р. щодо удосконалення національних бібліографічних служб, підкреслювали, що національна бібліографія – це не тільки список, покажчик, а й система бібліографічних праць, яка забезпечує бібліографічну реєстрацію документів, що публікуються в країні [1, с. 10].

Функції бібліографічного обліку у більшості зарубіжних країн покладені на Національну бібліотеку, до завдань якої належить формування фонду національної продукції (друкованих та електронних публікацій) на основі обов'язкового примірника, її каталогізація і забезпечення збереження; надання основних послуг користувачам (довідкове обслуговування, бібліографічне, збереження фондів, видача документів) безпосередньо в бібліотеці і через інші бібліотечні та інформаційні центри; збереження національної культурної спадщини та сприяння її розвитку; сприяння національній культурній політиці тощо [1, с. 73].

Розвиток національної бібліографії в кожній країні має свою специфіку. В Україні він дуже непростий з огляду на багатовікову відсутність державності.

Останні дослідження та публікації. Аналіз досліджень і публікацій показав, що ця проблема є актуальною, своєчасною, потребує теоретико-практичних підходів до її вирішення.

Теоретичні проблеми упорядкування національної бібліографії висвітлювалися у публікаціях В. С. Бабича й В. В. Загуменної, В. А. Вергунова та Т. Ф. Дерлеменко, І. О. Вовченко, Я. Р. Дашкевича, Т. В. Добко, Р. С. Жданової, Л. І. Ільницької, В. О. Кононенко, І. Г. Лиханової, І. О. Негрейчук, В. Ю. Омельчука, В. В. Патоки, Д. В. Устиновського та ін. Над створенням УБР, який розглядається як національна ретроспективна бібліографія, що включає в себе зібрані й систематизовані рукописні та друковані твори, працює низка державних інституцій, перед якими стоїть завдання відображення багатовікової пам'яті народу. Варто виокремити праці з вивчення творчого спадку видатних бібліотекознавців, бібліографів, дослідження історії Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського, розвитку книгознавства і бібліографознавства: Л. А. Дубровіної, Г. І. Ковальчук, О. С. Онищенко, О. П. Степченко, Н. В. Стрішенець та ін.

Мета статті – проаналізувати досягнення, проблеми і перспективи створення Українського бібліографічного репертуару у новітній період історії України, дослідити внесок Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського у національну бібліографію.

Методологія дослідження. При підготовці дослідження було використано загальнонаукові й спеціальні методи пізнання. Застосовувався джерелознавчий пошук та аналіз основних публікацій. При вивченні досліджуваної проблеми як цілісного об'єкта використано системний підхід.

Наукова новизна. Вперше комплексно досліджено реалізацію створення Українського бібліотечного репертуару, досліджено внесок Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського у національну бібліографію.

Виклад основного матеріалу. З відновленням незалежності України розпочалося відродження національної бібліографії, активізувався розвиток історико-бібліографічних досліджень, науково-бібліографічної діяльності бібліотек, заповнення «білих плям» українського книговидання. Відбувається переосмислення завдань бібліографічної науки і практики, методологічні основи бібліографознавства позбавлено ідеологічних догм, партійного диктату [2]. На новій джерельній базі відкрилися можливості всебічного, поглибленого та об'єктивного вивчення історії української бібліографії, постало завдання визначення внеску окремих бібліографів у формування теоретичних та практичних засад бібліографії.

Напрацьовувалася концепція архівної, книжкової, рукописної україніки. За ініціативою Інституту української археографії АН України, Центральної наукової бібліотеки АН України (нині – Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського НАН України (НБУВ)) та Головного архівного управління при Кабінеті Міністрів України проєкт концепції «Архівна та рукописна україніка», підготовлений Л. А. Дубровіною, К. Є. Новохатським, В. І. Ульяновським, було розглянуто на розширеній міжвідомчій нараді 17 жовтня 1991 р. в Києві. «Було визнано, що «документальна спадщина» охоплює *всі види та типи документів за принципами мови, території, етнічної приналежності та приналежності до історії й культури України* (прим. – авторське виділення курсивом). Було розглянуто й програмно-технологічні питання створення Археографічного реєстру документальної спадщини України. Розроблялось і поняття «документальна спадщина України» як така, що об'єднує всі види та типи документів, її можна визначити як сукупність архівних, бібліотечних (і частково музейних) фондів, що підлягають реєстрації в Державному реєстрі національного культурного надбання як історико-культурна спадщина творів друку, рукописних та архівних документів» [3, с. 236].

Реалізація програми здійснювалась для розв'язання проблем збирання, зберігання, інтелектуального доступу до національної архівної, рукописної та книжкової спадщини. Під час вироблення різних напрямів програми значна увага приділялася як археографічній, так і бібліографічній складовій [4]. В українській історичній науці 1990-х років почалося системне розроблення поняття «україніка». «Поняття «україніка» асоціюється із сукупним спадком і охоплює всі видання в усьому світі українською мовою, створені українцями, а також про Україну – не українцями. У цьому контексті поняття «україніка» розглядається як широке поняття української книги в її ретроспекції, а державно-національна

бібліографія – як реєстрація поточної продукції, що виходить в Україні як окремій державі» [4, с. 233–234]. Визначення цих засадничих положень стало визначальним і при виробленні концепції національної бібліографії, розробленні методологічних засад українського бібліографічного репертуару (УБР).

Робота в галузі національної бібліографії та створення репертуару україномовної книги набула пріоритетного значення. Провідними вченими визначалися підходи до збирання, зберігання, інтелектуального доступу до національної архівної, рукописної та книжкової спадщини. Розпочалась розробка концептуальних засад понятійно-змістового характеру і дискусій з приводу терміну «національна бібліографія», поняття «українська книга», «репертуар української книги», визначення критеріїв національної книги в зв'язку із специфічним історичним шляхом Української держави. Ці теми стали предметом проведення спеціальних робочих зустрічей, нарад, конференцій. Одна з перших нарад, у якій брали участь представники бібліотек загальнодержавного значення, відбулася у НБУВ 18 квітня 1991 р.

1992 р. Комітет із науково-технічного прогресу при Кабінеті Міністрів України затвердив науково-технічну програму «Книжкова спадщина України: створення бібліографічного реєстру та системи збереження та загальнодоступності», кінцевою метою якого є побудова цілісної системи інформації про сукупний документний масив, створений у процесі історичного розвитку української нації – Український бібліографічний репертуар.

Питання національної бібліографії активно обговорювались на початку 1990-х рр. в працях П. В. Голобуцького, Р. С. Жданової, В. І. Костири, Н. В. Танатар, О. М. Устіннікової, А. О. Чекмарьова та ін. Було встановлено, що книга українською мовою складає основу репертуару української книги, а його створення має розглядатися в контексті створення серії бібліографічних покажчиків, які б враховували етнічний, територіальний, мовний та інші аспекти. Розробку методичних рекомендацій здійснила Р. С. Жданова (1992), однак вони залишилися лише в електронному варіанті. З часом вони були доопрацьовані Р. С. Ждановою і видані Національною парламентською бібліотекою України, де пізніше працювала дослідниця («Український бібліографічний репертуар (1798–1923): метод. рек. на допомогу складанню» укладач Р. С. Жданова. Київ, 1999) [5].

Науково-організаційні засади бібліографічної роботи бібліотек України щодо формування репертуару української книги та періодики, розвиток національної бібліографії, організація єдиного координаційного осередку з бібліографічної роботи в Україні були предметом обговорення низки науково-практичних заходів: міжвідомчої наукової конференції «Національна бібліографія України: стан і тенденції розвитку» (12–14 квітня 1994 р., Київ, Національна парламентська бібліотека України, нині – Національна бібліотека України імені Ярослава Мудрого), міжнародної конференції «Теоретичні та організаційні проблеми формування репертуару української книги та періодики» (25–26 серпня 1995 р., Львів, Львівська наукова бібліотека ім. В. Стефаника) [6, 7].

Значний внесок у розробку сучасних теоретичних положень національної бібліографії належить В. Ю. Омельчуку. Національна бібліографія розглядається ним як форма багатовікової пам'яті народу, спосіб обміну й збагачення досягнень культури, інформаційного забезпечення шляхів вирішення економічних і політичних проблем держави на національному й світовому рівні. Тому, в

ретроспективну систему національної бібліографії мають бути включені не тільки друковані, але й рукописні книги, інші види неполіграфічних видань відповідно до критеріїв розширеного (а не тільки мовного, як пропонувалось деякими українськими ученими) принципу [8, 9].

Головні функції національної бібліографії було запропоновано розглядати в контексті цілеспрямованої передачі інформації про рукописні (з IX ст.) і друковані (з XVI ст.) твори, що забезпечують інформаційні потреби суспільства за трьома ознаками багатоаспектного визначення поняття «українська книга»: твори друку, видані українською мовою, незалежно від місця видання; твори друку, видані на території сучасної України всіма мовами; твори друку про Україну й український народ, видані всіма мовами, незалежно від місця публікації [8, 9].

У НБУВ розгорнулася масштабна копітка робота з вивчення багатомільйонних унікальних різновидових фондів, системне створення баз даних музичної україніки, зарубіжної україніки, рукописних та стародрукованих картографічних видань XVI–XVIII ст., створення каталогів, які охоплюють карти, ноти, листівки, образотворчі матеріали, довідково-бібліографічні видання.

У контексті серії «Національна бібліографія України» системи показчиків національного друку у НБУВ видано 5 випусків бібліографічного показчика «Україномовна книга у фондах Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського. 1798–1916» (Київ, 1996–2002) та доповнене тритомне видання з розширеними хронологічними межами «Україномовна книга у фондах Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського. 1798–1923» (Київ, 2003), у яких відображено книги українською мовою, незалежно від місця їх видання.

Вагомим здобутком науковців НБУВ стало упорядкування бібліографічного показчика «Книга в Україні. 1816–1917: матеріали до репертуару української книги» (Київ, 1996–2017). Видання вийшло у 20-ти томах у 24 книгах й налічує 88 тис. 889 бібліографічних записів. У показчику зібрано бібліографічні відомості про видання українською та російською мовами, здійснені на території сучасної України протягом цього періоду. Запланована до публікації на початковому етапі як археографічна картотека, створена колективом співробітників під керівництвом С. Й. Петрова, упродовж 1971–1974 рр. доповнена його сином С. С. Петровим, праця постійно уточнювалася і поповнювалася додатковими матеріалами з каталогів бібліотек, бібліографічних показчиків, інших джерел, в яких представлено видання з різних причин не включені до картотеки. Колектив бібліографів НБУВ (В. С. Гоїнець, О. В. Давидович, І. Г. Лиханова, Л. С. Новосьолова та інші; науковий редактор – В. Ю. Омельчук) здійснив величезну за обсягом науково-пошукову роботу з виявлення, аналізу та опрацювання бібліографічних джерел, які містять відомості щодо видань українською та російською мовами за 1861–1917 рр. у державних кордонах сучасної України. До показчика включено також заборонену за радянських часів релігійну літературу, відомості про яку не було включено до картотеки на початковому етапі, а також видання культурно-просвітніх товариств, зокрема «Просвіти», що діяла як в Галичині (1868–1938), так і в Наддніпрянській Україні (1906–1911).

Створене бібліографами НБУВ науково-бібліографічне видання «Міжнародний зведений каталог-репертуар україномовної книги 1798–1923 рр.» є

фундаментальним інформаційним ресурсом, якій налічує понад 25 тис. бібліографічних описів україномовних видань, виданих у 30 країнах світу. Сьогодні проєкт представлений як тритомне електронне видання (укладачі: Л. В. Беляєва, С. А. Дзюбич, Л. М. Ковінченко, Т. Б. Корольова, Л. В. Лісовська, Л. Новосьолова, В. Ю. Омельчук, Д. В. Устиновський, О. О. Фіклістова), Київ, 2019 [11,12].

Вагомі наукові здобутки Львівської наукової національної бібліотеки України імені В. Стефаника (ЛННБ України ім. В. Стефаника), яка спрямувала свої зусилля на розроблення проблем «Документальна пам'ять України», науково-бібліографічне опрацювання і розкриття рідкісних фондів, колекцій та збірок бібліотек, ретроспективний облік українських книжкових і періодичних видань, вивчення питань історії української бібліографії. Пріоритетними визначено науково-бібліографічні теми, пов'язані з формуванням репертуару української книги та періодики.

Бібліотекою здійснюються історико-бібліографічні наукові дослідження національної періодики, готуються бібліографічні покажчики, каталоги, видаються монографії з різноманітних питань розвитку українського друку, енциклопедичні словники і довідники про творців української преси: редакторів, видавців, публіцистів і журналістів [13]. Вагомим внеском ЛННБ України ім. В. Стефаника у формування УБР є опублікування архівної картотеки «Репертуар української книги, 1798–1916», створеної у 1948 р. академічними бібліотеками Львова і Києва під керівництвом Ю. Меженка. Проєкт був реалізований завдяки наполегливій багаторічній праці бібліографів відділу наукової бібліографії Львівської наукової бібліотеки НАН України Л. І. Ільницької та О. І. Хміль. Було здійснено велику науково-дослідну і пошукову роботу з атрибуції видань, розкриття псевдонімів і криптонімів, уточнення і доповнення бібліографічних записів. Праця «Репертуар української книги, 1798–1916 : матеріали до бібліографії» вийшла у 9 випусках упродовж 1995–2005 рр. за науковою редакцією Я. Р. Дашкевича.

Нині фахівці відділу наукової бібліографії ЛННБ України ім. В. Стефаника завершують наукову програму «Українська книга на західноукраїнських землях та в еміграції в I половині ХХ ст.: джерельна база, науково-бібліографічні та книгознавчі аспекти». Це надскладний проєкт, адже українське книговидання на західноукраїнських землях та в еміграції, особливо за міжвоєнний період (1914–1939 рр.), найменше досліджено у вітчизняному книгознавстві та бібліографії. Вже вийшло чотири томи покажчика у шести книгах «Українська книга в Галичині, на Буковині, Закарпатті, Волині та в еміграції, 1914–1939» (укладачі: Л. І. Ільницька (керівник проєкту), Т. М. Дубова, Л. Я. Кужель, Н. А. Рибчинська, Л. Т. Суц; відповідальний редактор М. М. Романюк. Львів, 2010–2018. Т. 1 : 1914–1919, Т. 2 : 1920–1923, Т. 3 : 1924–1927, у 2-х книгах, Т. 4 : 1928–1931, у 2-х книгах), які реєструють 9486 видань української книги означеного періоду і регіону.

П'ятий том, що нині є у друці, охоплює видання 1932–1935 рр., здійснюється інтенсивна робота над укладанням останнього із запланованих – шостого тому. До кожного тому доданий довідковий апарат: Іменний покажчик; Покажчик місць видання; Список скорочень бібліографічних джерел; Список скорочень назв бібліотек та інтернет-ресурсів.

Національна парламентська бібліотека України (нині Національна бібліотека України імені Ярослава Мудрого) видала 5 випусків «Друкованого зведеного каталогу україномовної книги державних бібліотек та музеїв України, 1798–1923» (Київ, 1999–2015). «Зведений каталог української книги» представлено на сайті Національної бібліотеки України ім. Я. Мудрого (<http://ukr.catalogue.nlu.org.ua/>). Каталог містить відомості про книги українською та російською мовами, видані з 1798 р. по 1923 р. в Україні, які зберігаються у фондах провідних бібліотек та музеїв України (нині містить 47455 бібліографічних записів). Частково представлено інформацію про книги українських авторів та про Україну, видані поза межами України. Позитивно, що ресурс розвивається як інтегрований, забезпечується перехід до повних текстів відцифрованих документів, представлених у різноманітних цифрових колекціях багатьох бібліотек.

Ретроспективні бібліографічні покажчики, які розкривають різноманітні рідкісні спеціалізовані фонди своїх книгозбірень, підготували Книжкова палата України, Національна наукова сільськогосподарська бібліотека Національної академії аграрних наук, Національна історична бібліотека України, Національна наукова медична бібліотека України, Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В. О. Сухомлинського, Національна бібліотека України для дітей, Одеська національна наукова бібліотека, Вінницька обласна наукова бібліотека ім. К. А. Тімірязєва, Херсонська обласна наукова бібліотека ім. О. Гончара та інші.

Володіючи унікальним галузевим фондом, науковцями Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського (ДНПБ) розроблено організаційні, наукові, науково-методичні документи для створення як власного, так і об'єднаного електронного ресурсу рідкісних видань України, створено каталоги та ретроспективні бібліографічні покажчики. Ресурс ДНПБ сформований (1999) на базі фондів двох спеціальних педагогічних бібліотек – наукової бібліотеки Інституту педагогіки АПН України, яка у свій час успадкувала фонд спеціальної бібліотеки Харківського товариства поширення в народі грамотності (1869–1920-ті), та Центральної освітянської бібліотеки Міністерства освіти України. У її фонді зберігаються рідкісні видання – документи психологічного, педагогічного та історико-культурного напрямку XVII – початку XX ст. Згідно з постановою Кабінету Міністрів України № 1709 від 19 грудня 2001 р. видання 1850–1917 рр. (28 081 документ) віднесено до національного культурного надбання України. Здійснюється системна робота з науковим об'єктом – національним надбанням.

Важливо, що на допомогу бібліографам-практикам фахівцями ДНПБ і НПБУ було підготовлено методичний посібник «Укладання друкованих каталогів книг громадянського друку (XVIII – початок XX ст.) із фондів бібліотек України» (укладач Р. С. Жданова ; науковий редактор П. І. Рогова; відповідальні редактори В. О. Кононенко, С. О. Басенко. Київ, 2005) [14].

Серед доробку науковців ДНПБ – друковані каталоги «Підручники та навчальні посібники для початкових і середніх навчальних закладів (1748–1917) у фонді Державної науково-педагогічної бібліотеки України ім. В. О. Сухомлинського» (Київ, 2005), «Підручники і навчальні посібники з природничо-математичних предметів для початкових і середніх навчальних закладів (1918–1945 рр.) з фонду Державної науково-педагогічної бібліотеки

України імені В. О. Сухомлинського» (Київ, 2016) (подано бібліографічні відомості про 1174 видання навчальної літератури, що становлять національне надбання України), «Періодичні видання 1917–1945 рр. у фонді Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського» (Київ, 2019); історико-бібліографічне дослідження «Журнали психолого-педагогічної тематики XIX – поч. XX ст. з фонду ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського» (Київ, 2009) тощо.

Історико-бібліографічне дослідження «Журнали психолого-педагогічної тематики XIX – поч. XX ст. з фонду ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського» (упорядники – Мацібора Н. Г., Іващенко В. М., Бондарчук О. Б., Домбровська Л. В., Палійчук Р. І., Гулак В. М.) здійснено в межах наукового дослідження бібліотеки «Теоретичні засади формування всеукраїнського інформаційного ресурсу з питань психолого-педагогічної науки і освіти на базі Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського» (наук. керівник – П. І. Рогова). Серед педагогічних часописів у фонді ДНПБ є як широко відомі «Дошкольное воспитание» (Київ, 1911–1917 рр.), «Записки Наукового товариства імені Шевченка» (Львів, 1892–1937 рр.), «Киевская старина» (Київ, 1882–1906 рр.), «Літературно-науковий вісник» (Львів, Київ, 1898–1932 рр.), «Наша школа» (Львів, 1909–1918 рр.), «Основа» (Санкт-Петербург, 1861–1862 рр.), «Світло» (Київ, 1910–1914 рр.), «Учитель» (Львів, 1889–1914 рр.), так і мало відомі педагогам, дослідникам періодичні видання «Западно-Русская Начальная Школа» (Київ, 1906–1917 рр.) «Церковно-Приходская Школа» (Київ, 1887–1906 рр.) та ін.

Бібліографічний опис часописів здійснено відповідно до «Схеми повного бібліографічного опису періодичного видання», яка розроблена фахівцями Відділення «Науково-дослідний центр періодики» Львівської наукової бібліотеки імені В. Стефаніка НАН України. Журнали описано мовою оригіналу, якою подано також основні елементи титульного аркуша. Бібліографічний запис складається з таких елементів: назва журналу, підзаголовки, місце видання, видавництво, роки видання, примітки. Подано відомості про назви томів, випусків, прізвища редакторів, також максимально враховано факультативні дані, що потребувало детального вивчення періодичного видання. Серед них найголовніше – розкриття змісту через наведення розділів, авторів, назв статей тощо. При описі часописів збережено тогочасну графіку написання.

Показчик інформує про місце і час виходу друком педагогічних видань, структуру, прізвища авторів, редакторів, видавців, представників науково-педагогічної інтелігенції, які брали участь у виданні цих журналів; дозволяє ознайомитися зі стислою характеристикою тематики статей часописів; встановити їх наявність у фонді ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського [15].

Педагогічні часописи місять прогресивні педагогічні ідеї та погляди багатьох діячів української культури – учених, педагогів, письменників, журналістів, редакторів-видавців. Серед них – В. І. Вернадський, Л. І. Глібов, Б. Д. Грінченко, М. С. Грушевський, М. П. Драгоманов, П. О. Куліш, Т. Г. Лубенець, І. І. Огієнко, О. М. Острогорський, О. О. Потебня, С. Ф. Русова, І. Я. Франко, Я. Ф. Чепіга (Зеленкевич), С. Ф. Черкасенко та багато інших.

Розгалужений науково-пошуковий апарат сприяє багатоаспектному розкриттю змісту видання (створено алфавітний показчик назв журналів; хронологічний показчик; іменний показчик редакторів і видавців; алфавітний

показчик друкарень, видавничих організацій, установ і видавництв; показчик місць видань), що значно підвищує його інформативність.

Продовженням досліджень у цьому напрямі став каталог «Періодичні видання 1917–1945 рр. у фонді Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського», який підготовлено в межах наукового проєкту «Відображення розвитку національної освіти і педагогічної думки у друкованих та електронних виданнях» (науковий керівник – О. В. Сухомлинська, д-р пед. наук, професор, дійсний член НАПН України, головний науковий співробітник ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського) авторським колективом: О. Б. Бондарчук, В. М. Івашенко, Р. І. Палійчук, І. О. Орищенко, О. В. Дроншкевич, В. М. Гулак, науковий редактор – Л. Д. Березівська д-р пед. наук, професор, член-кореспондент НАПН України, директор ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського. Видання розкриває зміст часописів, що виходили на теренах України у період 1917–1945 рр., охоплює історичні події, що пов'язані з національно-демократичним, духовно-культурним піднесенням українського народу, зокрема, національною реформою шкільної освіти в період Української революції та діяльності українських урядів (1917–1921 рр.), розвитком ідей педоцентризму й трудової школи та радянської реформи школи в УСРР (1919–1930 рр.), ідеологізації комуністичного виховання (1931–1945) [16, 17].

Своєрідним підсумком напрацювань у галузі національної бібліографії періоду незалежності України став круглий стіл «Національна бібліографія України: здобутки, проблеми, перспективи», що відбувся у НБУВ у рамках міжнародної наукової конференції «Бібліотека. Наука. Комунікація. Стратегічні завдання розвитку наукових бібліотек» 3–5 жовтня 2017 р. У ньому взяли участь провідні фахівці Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського, Державної науково-педагогічної бібліотеки України ім. В. О. Сухомлинського, Львівської національної наукової бібліотеки України імені В. Стефаника, Національної бібліотеки України імені Ярослава Мудрого, Національної історичної бібліотеки України, Книжкової палати України імені Івана Федорова, Національної академії керівних кадрів культури і мистецтва та ін.

Учасникам було презентовано напрацювання провідних бібліотек України у царині ретроспективної національної бібліографії, обговорювалися питання бібліографії зарубіжної україніки та метабібліографії як інтегральної складової національної бібліографії України, бібліографії шевченкознавства ХХІ ст., створення бібліографічного репертуару українського тиражного кіноплакату 1923–1994 рр., особливості системи національної бібліографії у зарубіжних країнах, проблеми підготовки кадрів бібліографів у вищих навчальних закладах України.

Водночас було відзначено певний паралелізм у підготовці актуальних бібліографічних праць, відсутність міжвідомчої координації у роботі над проєктами загальнодержавного значення, наголошено на необхідності подолання міжвідомчих бар'єрів, потребі консолідації та кооперування зусиль національних та спеціалізованих наукових бібліотек, Книжкової палати України у створенні УБР, поточній реєстрації та каталогізації видавничої продукції на різних носіях [18]. Наголошувалося, що організація ретроспективної національної бібліографії потребує координації та кооперування зусиль багатьох учасників (зокрема й архівів, музеїв); застосування різних шляхів пошуку відомостей про документи;

наукової розробки методичних питань ретроспективної національної бібліографії, затвердження правил та угод.

У сучасних умовах важливим чинником подальшого зміцнення України як держави є вимога формування інтелектуальної та духовної сфери суспільства, розвиток соціогуманітарних досліджень, культурної презентації України в міжнародному інформаційному просторі, зміцнення її авторитету. Повна національна бібліографія, що віддзеркалює історичний розвиток нації, закарбований у документах, є національною ідентифікацією країни у світовому інформаційному просторі.

Не випадково національна бібліографія української книги, періодики, електронних видань є одним із визначених НАН України основних наукових напрямів та найважливіших проблем фундаментальних досліджень на 2014 – 2023 роки [19].

Висновки. Отже, у 1990-ті – 2000-ні роки надавалося великого значення осмисленню та визначенню методико-теоретичних засад формування національної системи рукописної, архівної і книжкової україніки, бібліографічна діяльність і бібліографування документів бібліотек були визначальними складовими цієї системи.

Огляд зазначених бібліографічних праць провідних бібліотек України засвідчує, що в Україні активно розвиваються окремі складники єдиного інформаційного простору національної бібліографії України. Хоча провідні бібліотеки України до реалізації цих завдань пішли різними шляхами, варто визнати, що НБУВ і ЛННБ України за своїми напрацюваннями кінця ХХ ст. – початку ХХІ ст. є головними науковими установами в реалізації проєктів створення ретроспективної національної бібліографії України. Цими роботами не лише закладено фундамент національної ретроспективної бібліографії України, а вони є її складовими репертуару друкованої продукції, якого Україна практично не мала за всю історію. Хоча головні бібліотеки фактично працювали самостійно, але в координації і загалом – на один результат – створення повномасштабного репертуару української книги.

Провідні галузеві бібліотеки України також активно долучилися до створення ретроспективної національної бібліографії. Педагогічний сегмент інформаційних ресурсів широко представлений у ретроспективній бібліографії ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського, де відображено різні типи й види рідкісних видань, розкрито зміст педагогічних часописів, навчальних видань. Результати діяльності ДНПБ у напрямі галузевої україніки сприяли як популяризації ресурсів бібліотеки, так і здійсненню науково-інформаційного забезпечення потреб освітян. Усе це є невід’ємною складовою національної культури та важливим джерелом історичної, педагогічної інформації.

Сучасні інформаційні технології відкривають нові можливості і водночас висувають нові вимоги до національної системи бібліографічної реєстрації різних видів документів, зокрема й електронних, формування, зберігання і розповсюдження даних. НБУВ, виконуючи функції багатoproфільного науково-дослідного, науково-інформаційного та культурологічного центру, має посилити роботу в напрямі теоретичних і науково-прикладних досліджень у галузі книгознавства, бібліографії, бібліографознавства, об’єднання зусиль фахівців бібліотек, зокрема провідних галузевих бібліотек, насамперед ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського, архівів, музеїв щодо координованого консолідованого

формування науково-інформаційних ресурсів україніки з метою вичерпного обліку, збереження і популяризації національного друкованого репертуару як відображення унікальної національної культури.

Список використаних джерел

1. Национальная библиография в электронную эру: руководство и новые направления развития / Междунар. федерация библиотеч. ассоц. и учреждений ; ред. Майя Жумер ; пер. с англ. Н. К. Леликовой. Мюнхен : К. Г. Заур, 2009. 132 с. (Серия публикаций ИФЛА по библиографическому учету. Т. 39). URL: <https://www.ifla.org/files/assets/hq/publications/series/39-ru.pdf> (дата звернення: 10.09.2020).
2. Добко Т. В. Развитие библиографоведения в Украине: этапы и тенденции. *Библиотеки национальных академий наук: проблемы функционирования, тенденции развития* : науч.-практ. и теорет. сборник. Киев, 2006. Вып. 4. С. 295–308.
3. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського у перше десятиліття незалежності України (1991–2002): монографія / Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського ; Т. Д. Антонюк, Т. І. Арсенко, Н. П. Бондар [та ін.] ; відп. ред. Л. Д. Дубровіна. Київ, 2019. С. 236.
4. Архівна та рукописна україніка : матеріали розшир. міжвід. наради по обговоренню Держ. прогр. "Архівна та рукописна україніка", Київ, 17 жовт. 1991 р. / АН України, Ін-т укр. археографії, Голов. арх. упр. при Кабінеті Міністрів України, Спілка архівістів України ; [упоряд. О. Тодійчук ; відп. ред. Г. Боряк]. Київ : Ін-т укр. археографії, 1992. 120 с. (Проблеми едиційної та камеральної археографії: історія, теорія, методика ; вип. 1) (Науково-довідкові видання з історії України ; вип. 18).
5. Український бібліографічний репертуар (1798–1923): метод. рек. на допомогу складанню / Нац. парламент. б-ка України ; уклад. Р. С. Жданова. Київ, 1999. 104 с.
6. Національна бібліографія України: стан і тенденції розвитку : матеріали міжвід. конф. 12-14 квіт. 1994 р., м. Київ / Національна парламент. б-ка України ; наук. ред. А. П. Корнієнко. Київ, 1995. 150 с.
7. Теоретичні та організаційні проблеми формування репертуару української книги та періодики : доп. та повідомл. Міжнар. наук. конф. 25–26 серпня 1995 р. / НАН України, Львів. наук. б-ка ім. В. Стефаніка ; ред. Л. І. Крушельницька [та ін.]. Львів, 1996. 469 с.
8. Омельчук В.Ю. Національна бібліографія України: тенденції розвитку, проблеми розробки. *Бібл. вісн.* 1995. № 5. С. 3–7.
9. Омельчук В. Е. Национальная библиография Украины *Вестн. БАЕ.* 2001. № 2. С. 37–43.
10. Омельчук В.Е. Национальная библиография Украины. *Библиотеки национальной Академии наук Украины: проблемы функционирования, тенденции развития.* Киев, 2000. Вып. 1. С. 186–195.
11. Міжнародний зведений каталог-репертуар української книги, 1798-1923 : Науково-бібліографічне видання: у 3 т. / Л. В. Беляєва [та ін.] ; ред. Л. А. Дубровіна [та ін.]. Київ : Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського, 2019. Т. 1–3. URL: <http://irbis-nbuv.gov.ua/everlib/item/er-0003116> ; <http://irbis-nbuv.gov.ua/everlib/item/er-0003115> <http://irbis-nbuv.gov.ua/everlib/item/er-0003101> (дата звернення: 10.09.2020).
12. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського: розвиток національної бібліографії, біографічних досліджень та науково-бібліографічної діяльності (2002–2019) : [колект. монографія] / В. І. Попик, Т. В. Добко, С. С. Кіраль [та ін.] ; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. Київ : НБУВ, 2019. 251 с.
13. Романюк М. Сімнадцять років творчого поступу і наукових здобутків. *Записки Львівської національної наукової бібліотеки України імені В. Стефаніка* : зб. наук. праць

/ НАН України, Львів. нац. наук. б-ка України імені В. Стефаника ; редкол. : М. М. Романюк (гол. ред.) та ін. Львів, 2010. Вип. 2 (18). С. 107–120.

14. Укладання друкованих каталогів книг громадянського друку (XVIII – початок ХХ ст.) із фондів бібліотек України : (метод. посіб.) / АПН України, ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського, НПБ України ; [уклад. Р. С. Жданова ; наук. ред. П. І. Рогова ; літ. ред. Г. М. Лисиця ; відп. ред.: В. О. Кононенко, С. О. Басенко]. Київ, 2005. 124 с.

15. Журнали психолого-педагогічної тематики ХІХ – початку ХХ ст. з фонду Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського : історико-бібліогр. дослідж. / АПН України, ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського ; [упоряд.: Мацібора Н. Г., Іващенко В. М., Бондарчук О. Б., Домбровська Л. В., Палійчук Р. І., Гулак В. М. ; наук. ред. Рогова П. І. ; бібліогр. ред. Наконечна З. І. ; літ. ред. Домбровська Л. В. ; наук. консультант Сніцарчук Л. В. ; рецензенти: Зайченко І. В., Добко Т. В. ; відп. за вип. Мацібора Н. Г. ; комп'ют. наб. Бондарчук О. Б.]. Київ : Четверта хвиля, 2009. 128 с. (До 10-річчя ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського).

16. Бондарчук О. Б. Каталог «Періодичні видання 1917–1945 рр. у фонді ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського» як джерело сучасних історіографічних досліджень. *Вісн. Кн. палати*. 2019. № 1. С. 49–51.

17. Бондарчук О. Б. Галузеві періодичні видання 1917–1945 рр. у фонді Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського як джерело сучасних історіографічних досліджень. *Науково-педагогічні студії*. 2018. Вип. 2. DOI: <https://doi.org/10.32405/2663-5739-2018-2-119-126>.

18. Добко Т. В., Шкаріна В. А. Національна бібліографія України: здобутки, проблеми, перспективи. *Бібліотечний вісник*. 2017. № 6. С. 50–52. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/bv_2017_6_14 (дата звернення: 10.09.2020).

19. Концепція розвитку Національної академії наук України на 2014 – 2023 роки: [затв. Постановою Президії НАН України від 25 грудня 2013 року, № 187]. С. 62,64. URL: <http://www.nas.gov.ua/legaltexts/DocPublic/P-131225-187-1.pdf> (дата звернення: 10.09.2020).

References

1. Mezhdunarodnaia federatsiia biblioteknykh assotsyatsyi i uchrezhdenii. (2009). *Natsionalnaia bibliografiia v elektronnuu eru: rukovodstvo i novyie napravleniia razvitiia* [National bibliography in the electronic epoch: A guide and new directions of development]. Munich: K.G.Zaur. (Series of IFLA publications on bibliography, Vol. 39). Retrieved from <https://www.ifla.org/files/assets/hq/publications/series/39-ru.pdf> [in Russian].

2. Dobko, T. V. (2006) Razvitie bibliografovedeniia v Ukraine: etapy i tendentsii. In *Biblioteki natsionalnykh akademii nauk: problemy funktsionirovaniia tendentsii razvitiia: nauchno-prakticheskii i teoreticheskii sbornik* [Libraries of the National Academies of Science: problems of functioning and trends of development: scient.- pract. and theoret. collect.], 4, 295–308. Kiev [in Russian].

3. Antoniuk, T.I., Arsienko, N.P., Bondar, N.P. et al. (2019). *Natsionalna biblioteka Ukrainy imeni V.I.Vernadskoho u pershe desiatylittia nezalezhnosti Ukrainy (1991-2002): monografiia* [V.I.Vernadskyi National Library of Ukraine in the first decade of Ukraine's independence (1991-2002): A monograph]. Kyiv [in Ukrainian].

4. AN Ukrainy, Instytut Ukrainskoi arkheohrafii, Holovne arkhitekturne upravlinnia pry Kabineti Ministriv Ukrainy, Spilka arkhivistiv Ukrainy (1992). *Arkhivna ta rukopysna ukrainika: materialy rozshyrenoi mizhvidomchoi narady po obhovorenniu Derzhavnoi prohramy "Arkhivna ta rukopysna ukrainika, Kyiv, 17 zhovtnia 1991 r. (1992)*. [Archive and manuscript Ukrainistics: materials of the session on the State program "Archive and manuscript Ukrainika", Kyiv, October 17, 1991]. Kyiv: Instytut Ukrainskoi arkheohrafii [in Ukrainian].

5. Zhdanova R. S. (Comp.) (1999). *Ukrainskyi bibliohrafichniy repertuar (1798–1923): metodychni rekomendatsii na dopomohu skladanniui* [Ukrainian bibliographic repertoire (1798–1923):

methodical recommendations to help compile]. Kyiv: Natsionalna parlamentska biblioteka Ukrainy [in Ukrainian].

6. Korniienko, A.P. (Ed.). (1995). Natsionalna bibliohrafiia Ukrainy: stan i tendentsii rozvytku: materialy mizhvidomchoi konferentsii 12-14 kvitnia 1994 r., m. Kyiv [National bibliography of Ukraine: The State and Tendencies of Development: proceedings of conference]. Kyiv [in Ukrainian].

7. Teoretychni ta orhanizatsiini problemy formuvannia repertuaru ukrainskoi knyhy ta periodyky: dopovidi ta povidomlennia Mizhnarodnoi naukovo konferentsii 25-26 serpnia 1995 r. (1996). [Theoretic and organizational problems of formation of Ukrainian book repertoire and periodics: proceedings of conference]. Lviv [in Ukrainian].

8. Omelchuk, V.YU. (1995). Natsionalna bibliohrafiia Ukrainy: tendentsii rozvytku, problemy rozrobky [National bibliography of Ukraine: Tendencies of development, problems of elaboration]. *Bibliotekny visnyk*, 5, 3-7 [in Ukrainian].

9. Omelchuk, V. E. (2001). Natsyonalnaia bibliografiia Ukrainy [National bibliography of Ukraine]. *Vestnik BAYe*, 2, 37-43 [in Ukrainian].

10. Omelchuk V. E. (2000). Natsionalnaia bibliografiia Ukrainy [National bibliography of Ukraine]. *Biblioteki natsionalnoi Akademii nauk Ukrainy: problemy funktsionirovaniia tendentsii razvitiia* [Libraries of the National Academy of Sciences of Ukraine: Problems of Functioning, Development Trends] (Vol. 1, pp. 186–195). Kiev [in Russian].

11. Bieliaieva L. V. et al., Dubrovina, L. A. (Ed.) (2019). Mizhnarodnyi zvedenyi katalog-repertuar ukrainskoi knyhy, 1798-1923 : Naukovo-bibliohrafichne vydannia. [International consolidated catalog-repertoire of Ukrainian books, 1798-1923: Scientific and bibliographic edition] (Vols. 1–3). Kyiv : Natsionalna biblioteka Ukrainy imeni V. I. Vepnads'koho. Retrieved from <http://irbis-nbu.gov.ua/everlib/item/er-0003116>; <http://irbis-nbu.gov.ua/everlib/item/er-0003115> <http://irbis-nbu.gov.ua/everlib/item/er-0003101> [in Ukrainian].

12. Popyk, V. I., Dobko, T. V., Kiral, S. S. et al. (2019). Natsional'na biblioteka Ukrainy imeni V. I. Vernads'koho: rozvytok natsional'noi bibliohrafii, biohrafichnykh doslidzhen' ta naukovo-bibliohrafichnoi diyal'nosti (2002–2019) : [V. I. Vernadskyi National Library of Ukraine: the development of national bibliography, biographical research and scientific and bibliographic information activities (2002–2019): [collective monograph]]. Kyiv: National Academy of Sciences of Ukraine, V. I. Vernadskyi National Library of Ukraine [in Ukrainian].

13. Romaniuk, M. (2010). Simnadtsiat rokiv tvorchoho postupu i naukovykh zdobutkiv [Seventeen years of creativity and scientific success]. *Zapysky Lvivskoi natsionalnoi naukovo biblioteky Ukrainy imeni V. Stefanyka: A collection of scientific works*, 2(18), 107-120. Lviv [in Ukrainian].

14. Zhdanova R. S. (comp.), Rohova P. I., Kononenko V. O., Basenko S. O. (ed.) (2005). Ukladannia drukovanykh katalogiv knyh hrazhdans'koho druku (XVIII – pochatok XX st.) iz fondiv bibliotek Ukrainy : (metod. posib.) [Compilation of printed catalogs of books of the civil press (XVIII – the beginning of the XX century) from the funds of libraries of Ukraine: (methodical manual)]. Kyiv: DNPB Ukrainy im. V. O. Sukhomlyns'koho, NPB Ukrayiny [in Ukrainian].

15. Matsibora, N. H., Ivashchenko, V. M., Bondarchuk, O. B., Dombrovska, L. V., Paliichuk, R. I. & Hulak, V. M. (Comps.) (2009). Zhurnaly psykhologo-pedahohichnoi tematyky XIX – pochatku XX st. z fondu Derzhavnoi naukovo-pedahohichnoi biblioteky Ukrainy imeni V. O. Sukhomlyns'koho : istoryko-bibliohrafichne doslidzhennia [Journals of psychological and pedagogical subjects of the XIX - the beginning of the XX century from the fund of the V. Sukhomlynskyi State Scientific Pedagogical Library of Ukraine: historical and bibliographic research]. Kyiv : Chetverta khvyliia , 2009 [in Ukrainian].

16. Bondarchuk, O. B. (2019). Katalog «Periodychni vydannia 1917–1945 rr. u fondi DNPB Ukrainy im. V. O. Sukhomlyns'koho» yak dzherelo suchasnykh istoriohrafichnykh doslidzhen [Catalog "Periodic issues of 1917-1945 in the fund of V. Sukhomlynskyi State Scientific Pedagogical Library of Ukraine" as a source of modern historiographical research]. *Bulletin of the Book Chamber*, 1, 49–51 [in Ukrainian].

17. Bondarchuk, O. B. (2018). Haluzevi periodychni vydannia 1917–1945 rr. u fondi Derzhavnoi naukovo-pedahohichnoi biblioteky Ukrainy imeni V. O. Sukhomlyns'koho yak dzherelo

suchasnykh istoriografichnykh doslidzhen [Periodic issues of 1917–1945 in the fund of V. O. Sukhomlinsky State Scientific and Pedagogical Library of Ukraine as a source of modern historiographic researches]. *Naukovo-pedahohichni studii*, 2. DOI: <https://doi.org/10.32405/2663-5739-2018-2-119-126> [in Ukrainian].

18. Dobko, T. V., & Shkarina, V. A. (2017). Natsionalna bibliohrafiia Ukrainy: zdobutky, problemy, perspektyvy [National Bibliography of Ukraine: gains, problems, prospects]. *Library journal*, 6, 50–52. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/bv_2017_6_14 [in Ukrainian].

19. Kontsepsiia rozvytku Natsionalnoi akademii nauk Ukrainy na 2014-2023 roky: zatverdzhena Postanovoioi Prezydii NAN Ukrainy vid 25 hrudnia 2013 roku, № 187 [Conception of development of the National Academy of Sciences of Ukraine for 2014-2023: approved by the decree of the National Academy of Sciences of Ukraine as of December 25, 2013, N187]. Retrieved from <http://www.nas.gov.ua/legaltexts/DocPublic/P-131225-187-1.pdf> [in Ukrainian].

Tetiana V. Dobko,

Doctor of Sciences in Social Communications,
Leading Researcher
of the Department of Scientific and Educational
Information Resources at
V.O. Sukhomlinskyi State Scientific and
Pedagogical Library of Ukraine Kyiv, Ukraine;
e-mail: dobko@bigmir.net
ORCID ID: 0000-0002-5993-7856

Larysa O. Ponomarenko,

Candidate of Sciences in Social Communications,
acting as the Head of the Department
of Scientific and Educational Information Resources at
V.O. Sukhomlinsky State Scientific and
Pedagogical Library of Ukraine
Kyiv, Ukraine;
e-mail: larysa_dnpb@ukr.net
ORCID ID: 0000-0002-4388-274X

**NATIONAL BIBLIOGRAPHY OF UKRAINE:
ACHIEVEMENTS, PROBLEMS, PROSPECTS**

The article highlights the activities of national and leading branch libraries in the direction of development of Ukraine's retrospective national bibliography. General scientific and special methods of cognition have made the methodological basis of the study. The source search and analysis of major publications have been made. A systematic approach has been applied in the study of the research problem as an integral object. The scientific novelty of the research is that it comprehensively studies the implementation of the Ukrainian library repertoire, analyzes the main indexes, determines the contribution of individual bibliographers and institutions. It has been established that in the 1990s – 2000s great importance was attached to comprehending and defining the methodological and theoretical foundations of the formation of a national system of handwritten, archival and book Ukrainian studies, meanwhile bibliographic activity and bibliography of library documents were the defining components of this system. The creation of the Ukrainian bibliographic repertoire is closely connected with the activities of V. I. Vernadskyi National Library of Ukraine and V. Stefanyk National Scientific Library of Ukraine in Lviv.

The pedagogical segment of information resources is widely represented in the retrospective bibliography of V. O. Sukhomlynskyi State Scientific and Pedagogical Library of Ukraine, which reflects different types and kinds of rare publications and reveals the contents of pedagogical journals and educational publications. A number of branch indexes (catalogues) have been characterized, highlighting the activities of V. O. Sukhomlynskyi State Scientific and Pedagogical Library of Ukraine in the area of creating a retrospective national bibliography. It has been emphasized that the performance results of the SSPL in the area of branch Ukrainian studies contributed to the popularization of library resources and the implementation of scientific and informational support of educators' needs.

Keywords: *National Bibliography of Ukraine; retrospective national bibliography; Ukrainian bibliographical repertoire; V. O. Sukhomlynskyi State Scientific and Pedagogical Library of Ukraine; V. I. Vernadskyi National Library of Ukraine; branch indexes.*

Надійшла до редакції 15.12.2020 року